

MAVZU: JON FOSSE VA UNING MASHHUR ASARLARI

Xudoynazarova Dildora Shonazar qizi

O'zDJTU amaliy fanlar 2 kafedrasini ingliz tili o'qituvchisi

Ibragimova Nilufar Nugmanjonovna

Yunusobot tumani 250-maktab

Annotatsiya

Ushbu tezisdagi o'ziga xos uslubi va jozibali hikoyalari zamonaviy teatrta sezilarli ta'sir ko'rsatgan taniqli dramaturg Jon Fossening hayoti, faoliyati va ta'sirli asarlarini o'rganadi. Fossening insoniy his-tuyg'ularning tubiga kirib borish qobiliyati, hikoya qilishga minimalist yondashuvi va ekzistensial mavzularni o'rganishi uning tanqidiy e'tirofi va sodiq muxlislarini qozongan. Uning eng mashhur asarlari, jumladan, «O'lim o'zgarishlari», «Ism» va «Tungi qo'shiqlar» tahlili orqali bu tezis Fossening o'ziga xos badiiy qarashlari, mavzuiy mashg'ulotlari va teatr olamidagi abadiy merosini ko'rib chiqadi.

Kalit so'zlar: Nobel Laureate, Melanxoliya, «Death Variations», «The Name», «Nightsongs», Norvegiya teatri.

Kirish

Jon Fosse - taniqli norvegiyalik dramaturg va yozuvchi. 1959-yil 29-sentabrda Norvegiyaning Haugesund shahrida tug'ilgan Fosse zamonaviy Norvegiya adabiyoti va teatriga katta hissa qo'shgan. Uning asarlari ekzistensializm, izolyatsiya va insoniy holat mavzularini o'rganuvchi introspektiv va poetik tabiati bilan ajralib turadi. Fossening o'ziga xos yozish uslubi va insoniy tuyg'ularning murakkabligini tasvirlay olishi unga xalqaro miqyosda e'tirof etgan.

Asosiy qism

Fosse o'z ijodini shoir sifatida boshlagan va 1983-yilda o'zining «Raudt, svart» (Qizil, qora) nomli birinchi she'riy to'plamini nashr ettirgan. Biroq u dramaturg sifatida keng e'tirof etilgan va uning pyesalari ko'plab tillarga tarjima qilingan va dunyo miqyosida sahnalashtirilgan. Fosse asarlarida ko'pincha siyrak dialog, takrorlanuvchi til va minimalist sozlamalar mavjud bo'lib, keskinlik va introspektsiya muhitini yaratadi.

Fossening eng mashhur asarlaridan biri 1995 yilda premyerasi bo'lgan «Ism» (Namnet) spektakli bo'lib, u o'z shaxsiyati bilan kurashayotgan va hayotida ma'no izlayotgan Andreas ismli odam haqida hikoya qiladi. Fossening ekzistensial

savollarni o'rganishi va o'z-o'zini aniqlashni izlash tomoshabinlar bilan rezonanslashdi va uni Norvegiya teatrida etakchi shaxs sifatida ko'rsatdi.

Fossening yana bir e'tiborga molik pyesasi 1996 yilda premyerasi bo'lgan «Kimdir keladi» (Nokon kjem til å komme)dir. va ularning munosabatlarini buzadigan begona odam.

Fossening adabiy yutuqlari sahnadan tashqariga chiqadi, chunki u bir nechta romanlar ham yozgan. 1995-yilda nashr etilgan «Melanxoliya I» (Melanxoliya I) va «Melanxoliya II» (Melanxoliya II). .

Adabiyotga qo'shgan hissasi uchun Jon Fosse ko'plab mukofot va mukofotlarga sazovor bo'lgan. U Nordic Kengashining Adabiyot mukofoti, Xalqaro Ibsen mukofoti, Frantsiyaning Arts et des Lettres ordeni va boshqalar bilan taqdirlangan. Fossening asarlari butun dunyo bo'ylab olimlar, teatr amaliyotchilari va tomoshabinlar tomonidan o'rganish, ijro etish va qadrlashda davom etmoqda.

Jon Fossening hayoti va ijodi insonning ahvoli va borliq murakkabliklari haqida chuqur tushuncha beradi. O'zining noyob yozish uslubi va ekzistensial mavzularni chuqur o'rganishi tufayli Fosse o'zini Norvegiyaning eng nufuzli zamonaviy dramaturg va romanchilaridan biri sifatida ko'rsatdi.

Fosse 2020-yillarda pyesalar yozishga qaytdi, ulardan ba'zilari Slik var det (2020; «Bu shunday edi»), Sterk vind (2021; «Kuchli shamol») va I svarte skogen inne (2023; «Qora o'rmon»), ularning barchasi Norvegiya teatrida, Osloda namoyish etildi.

Fossening «O'lim o'zgarishlari» (Death Variations) asarida bir vaqtlar er-xotin yosh, yangi turmush qurgan va optimistik edi, lekin ular birga yashay olmadilar. Ko'p yillar o'tgach, dahshatli fojia - qizining o'z joniga qasd qilishi - ularni yana uchrashishga majbur qiladi. O'tmish va hozirgi o'rtasidagi tez siljishlar orqali biz bu uch kishining hayotidagi kichik, ammo hal qiluvchi daqiqalarda qatnashamiz: o'z kvartirasida birinchi oqshom, qizining tug'ilishi va ota-onalarning ajrashishlari.

O'limning o'zgarishlari o'lim mavzusining turli jihatlarini o'rganadi; sevgining o'limi, munosabatlarning o'limi, baxtning o'limi va yosh odamning o'limi. Bu kuchli, o'ylantiruvchi, hayotni tasdiqlovchi asar yoshlarning o'z joniga qasd qilish muammosini o'rganishda, yoshlarning ongi va ruhini o'rganishda, ularning ongi haqiqiy va xayoliyni chalkashtirib yuborsa nima bo'lishi mumkinligini ko'rib chiqishda barcha chegaralardan oshib ketadi.

«The Name» (Norvegiyadagi Ibsen mukofoti sovrindori) bir tom ostida yashashga majbur bo'lgan uzoqlashgan oila haqida hikoya qiladi. Homilador qiz va bolaning otasi yashash uchun joy yo'q va ota-onasining uyiga ko'chib o'tishga majbur. Uning

ota-onasi bo'lajak ota bilan uchrashgan va homiladorlik haqida hali bilishmaydi. «The Name» - bu biz bir-birimizni tushunishimizdagi qiyinchiliklar va boshqa muhim kishi tomonidan g'amxo'rlik qilishni orzu qilish haqidagi o'yin. Tanqidiy daqiqalarda oddiy ko'rinadigan personajlarni joylashtirish orqali Fosse zamonaviy insoniy holatning umumiy, ammo muhim jihatlarini bildiradi.

«The Name Fossening ikkinchi pyesasi bo'lib, dastlab 1995 yilda yozilgan.

«Nightsongs»-da biz yosh er-xotin va yangi tug'ilgan chaqaloqni uchratamiz. U hech kim nashr etmaydigan so'zlarni yozadi, har bir rad etishdan borgan sari ajralib turadi. U ular olib borgan hayotni chidab bo'lmas deb biladi. Bir kuni u tashqariga chiqib, yangi do'sti bilan qaytib keladi. Royal Court tomonidan ishlab chiqarilgan Nightsongs spektakli «Godotni gangsiz kutish» deb nomlangan.

Fossening mavzusi - kundalik hayotning fojiali oddiyligi. Shu maqsadda u bizga yosh er-xotinni ajralish nuqtasida aniq taqdim etadi. Bu odam kurashchi, agorafobik yozuvchi; u onalik ta'tilida bo'lgan va kattalar bilan muloqot qilishni xohlaydigan sherigi tomonidan qo'llab-quvvatlanadi. Inqiroz ayol kechki payt tashqariga chiqib, shubhali tarzda kech qaytib, bir qator yolg'on va qochishlardan so'ng, sevgilisi bilan bir umrga ketish arafasida ekanligini oshkor qilganda boshlanadi.

Biroq, hikoya, aslida, nuqta emas. O'yinni jozibali qiladigan narsa Fosse o'z qahramonlarining og'zaki va hissiy noaniqligini o'limga olib keladigan aniqlikdir. Gaplar havoda o'tib ketadi. Bobo va buvilar chaqaloq haqida nima deyishni bilishmaydi.

Fossening ijtimoiy o'ziga xosligi yo'qligi meni biroz g'azablantirdi. Lekin asarda hayot hidi bor. Kam jihozlangan shpal sahnada o'ynaladigan Keti Mitchellning spektakli ham bizni g'alati sheriklikka majbur qiladi, shuning uchun biz tomoshabin emas, balki tinglovchilarga aylanamiz.

Va yashirinadigan joyi yo'q, aktyorlarning to'liq rostgo'y bo'lishdan boshqa iloji yo'q. Sofi Okonedo yosh ayolning ikki xil ilon yuqtirgan marshrutni taklif etuvchi chorrahaga kelganida, uning titroqlarini aniq tasvirlaydi. Pol Xiggins o'z kiyimlarini asabiy tabassumlar va tikka o'xshash tortishlar ostida tashlab ketish qo'rquvini ajoyib tarzda yashiradi. Jonatan Kallen esa sevgilisi sifatida erta soatlarda sherigi va bolasi bilan qochib ketishdan xijolat tortadi va yig'laydi: «Buni qilishning boshqa yo'li bo'lishi kerak».

Xulosa

Fossening adabiy xizmatlari unga ko'plab mukofotlar, jumladan nufuzli Xalqaro Ibsen mukofoti va Nordic Kengashining adabiyot mukofotiga sazovor bo'lgan.

U 2023-yilda adabiyot bo'yicha Nobel mukofotini "innovatsion pyesalari va so'zsizlarga ovoz beradigan nasriy asarlari uchun" olgan. Samarali so'z ustasi Nynorsk (Yangi Norveg) tilida 40 dan ortiq pyesalar va 30 ga yaqin badiiy asarlar yozgan.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Bhattacharjee, Manas Firaq. «How Nobel Laureate Jon Fosse Continues the Literary Traditions of Robert Walser and Franz Kafka». Scroll. in. <https://scroll.in/article/1057485/how-nobellaureate-jon-fosse-continues-the-literary-traditions-of-robert-walser-and-franz-kafka>. Accessed on 13 Oct. 2023.
2. Emre, Merve. «Jon Fosse's Search for Peace». The New Yorker. <https://www.newyorker.com/culture/the-new-yorker-interview/jon-fosses-search-for-peace>. Accessed on 8 Oct 2023.
3. Fosse, Jon. I Is Another Name. Quotes by Jon Fosse. <https://www.goodreads.com/work/quotes/86445062-eg-er-ein-annan---septologian-iii-v>.
4. Fosse, Jon. NightSongs. Translated by Gregory Motton. Winje Agency. <https://winjeagency.com/63-jon-fosse-nightsongs>. Accessed on 23 Oct. 2023.
5. Fosse, Jon. The Other Name: Septology I-II. Review— IBP 2020, Number Ten— Tony's Reading List. <https://tonyreadinglist.wordpress.com/2020/04/23/the-other-name-septology-iii-by-jon-fosse-review-ibp2020numberten/#:~:text=%E2%80%A6and%20it%27s%20always%20been%20this,is%2C%20that%27s%20how%20I%20am%E2%80%A6>.
6. Fosse, Jon. The Other Name: Septology I-II. Translated by Damion Searls. Transit Books. pp. 336.

